Učiteljski List

GLASILO „ZVEZE SLOVANSKIH UČITELJSKIH DRUŠTEV V TRSTU“.

Izhaja 1. in 16. vsakega meseca. Uredništvo v Trstu, ul. Ruggero Manna št. 20, I. n. Slovenski rokopisi naj se pošiljajo na uredništvo v Trstu, hrvatski na naslov: „Središnji odbor hrvatskih učiteljskih društava Istre“ v Kastvu. — Izdaja „Zveza jugoslovenskih učiteljskih društev v Trstu“, za uredništvo odgovoren Silvester Pertot. — List je za člane izdajateljice brezplačen, naročnina za nečlane L 24.— Upravništvo v Trstu, ulica Molin grande 16, I. n. — **Tekoči poštni račun.** — Tiska Tiskarna Edinost v Trstu.

Štev. 12.	V Trstu, dne 16. avgusta 1920.	Leto I.

Učiteljska knjižnica Slovenske ljudske

Delegacijsko zborovanje „Zveze slovanskih učiteljskih društev“ v Trstu.

Vojščak.

Po delegacijskem zborovanju.

Zveza slovanskih učiteljskih društev je imela 5. in 6. t. m. dva delapolna dneva. Pokazala sta predvsem, pred kako ogromno nalogo stoji učiteljstvo, koliko požrtvovanja in krepke volje bo moralo zastaviti, da se upre pogubnemu proti toku, in da vspostavi ono stanje, ki je vladalo v naših krajih pred vojno. Povsod, povsod ista strašna slika razdejanja; zgradba, delo neštevilnih rok v teku zadnjih desetletij, leži v razvalinah. Potreba je, ne-le idealizma posameznika, ampak organizirane vstrajnosti množice, da ne omagamo pod hromečo zavestjo grozne istinitosti. Kot v omotici zremo na brezkončno vrsto slik razdejanja, ki hité mimo strmečih oči, ter puščajo za seboj bolesten občutek pogorišča.

Naša šola je postala torišče neslanih eksperimentov in samovoljnih odredb nekompetentnih činiteljev.

Na tisto autonomijo, ki smo jo imeli v reakcionarni Avstriji in jo smatrali za popolnoma nezadostno, gledamo danes v režimu svobode s hrepenečimi očmi.

Zatrli so nam sleherno samoupravo, poitalijančujejo naše šole in našo mladino, razpredli so po šolski ustanovi nerazrešljiv birokratičen kaos, bombardirajo učiteljstvo s konfuznimi odredbami, naše šolstvo ubijajo z nesposobnimi nadzorniki, ki so postali nadzorniki radi bogve kakih zaslug — a gotovo ne šolskih, premeščajo učiteljstvo na čisto nezakonite načine, vlačijo ga v tuje kraje, od koder se vrača često bolno in strto na duši in telesu, kaznujejo ga brez vzroka, brez preiskav in zakonite razsodbe, mečejo ga iz službe, šikanirajo ga po vojaških in organih javnega varstva, postavljajo mu mlečnozobe občinske gerente, ki fungirajo kot krajni šolski nadzorniki z vso potrebno „objektivnostjo“ in „inteligenco“, razpuščajo mu društva, ovirajo na vse mogoče malenkostne načine vsako društveno delovanje, zasledujejo vse njegove korake, sestavljajo o njegovem vedenju cele knjige s črnimi pikami, s kratka: spremenili so deželo, kjer so vladali nekdaj zakoni v pravi turški pašalik. In vse to imenujejo civilizacijo in svobodo.

Solze zatiranih in po krivici preganjanih za znamenujejo pohod te civilizacije.

Učiteljstvo ima dovolj. Pripravljeno je imenovati poslej vsako krivico, vsako nesposobnost in samovoljnost, vsako nezakonitost z njenim pravim imenom. Metode s katerimi učiteljstvo traktirajo, so barbarske in ne civilizatorne in naloga učiteljstva je, razgaliti to barbarstvo pred očmi vseh dobromislečih in hotečih.

S tem sklepom je odhajalo učiteljstvo od svojega zborovanja in naloga njegove organizacije je, da temu sklepu pomaga k izvršitvi.

*
* *

V naslednjem podajemo poročilo o delegacijskem zborovanjem samem. Prej pa naj mimogrede omenimo, da so bili prvotno ti naši učiteljski dnevi nekoliko drugače zamišljeni, kakor so se v resnici mogli izvršiti. Težkoče, ki so se nam stavile v zadnjem času na pot, so bile velike in, da je bilo mogoče izpeljati vsaj del prvotno določenega programa, gre hvala našemu vrlemu in vztrajnemu predsedniku tov. A. Germeku.

Čez vse drugo pa pokladamo s prezirom plašč molka.

Poročilo o delegacijskem zborovanju „Zveze“.

Dne 6. avgusta t. l. se je vršilo javno delegacijsko zborovanje „Zveze slov. učit. društev“ v slovenski ljudski šoli pri Sv. Ivanu v Trstu. Že dan poprej se je sestal upravni svet k seji, kjer je razpravljal o tekočih vprašanjih in je razdelil došle predloge, spomenice in druge uloge posameznim odsekom. Po seji upravnega sveta so zborovali odseki. Pred delegacijskim zborovanjem je določil upravni svet sledeči dnevni red:

1. Pozdrav predsednika.
2. Protest proti preganjanju učiteljstva.
3. Gmotno stanje učiteljstva.
4. Tajniško poročilo.
5. Blagajniško poročilo.
6. Poročilo organizatoričnega odseka.
7. Poročilo šolskopolitičnega odseka.
8. Poročilo izvenšolskega odseka.
9. Počitniški socijalni tečaji.
10. Prememba pravil.
11. Določitev kraja bodočega zborovanja „Zveze“.
12. Razno.

1. **Pozdrav predsednika.** Predsednik otvarja zborovanje, pozdravlja zborovalce, ki so se udeležili v tako obilnem številu in omenja, da bi bilo letošnje zborovanje pravi triumf za našo „Zvezo“, ko bi se ne dogodili v zadnjem času oni znani žalostni dogodki. Samo za izlet v Benetke se je priglasilo nad 300 članov. V nadaljnem govoru se spominja umrlega šolnika ravnatelja Schreinerja in pozivlja zborovalce, da počastijo njegov spomin s trikratnim „Slava“.

2. **Protest proti preganjanju učiteljstva.** Poroča predsedstvo. Predsednik poroča o brezpravnosti in o preganjanju učiteljstva. Omenja posamezne slučaje in pravi, da moramo javno povedati, da ne trpimo odslej nobenih persekucij in da bomo porabili vsa sredstva, da se branimo. Predlaga sledečo resolucijo: „Zveza slovanskih učiteljskih društev v Trstu“ protestira proti zasledovanju učiteljstva, zahteva preklic premeščenj, ki so se izvršila brez disciplinarnih preiskav in izjavlja, da bo izvajalo učiteljstvo posledice, ako bo vztrajala oblast pri svojih zakonolomnih odločitvah.“ — Resolucija je sprejeta soglasno in z odobravanjem.

3. **Gmotno stanje.** Poroča tov. Možina. V svojem poročilu opisuje žalostno gmotno stanje učiteljstva, ki se mora mnogokrat baviti z raznimi opravili, da si pridobi postranskih zaslužkov, kar je v sramoto in škodo šole in stanu. Res se je plača učiteljem zvišala, a od tedaj je draginja tako narastla, da ta plača nikakor več ne zadostuje. Dolžnost oblasti je, da učiteljstvo vedno primerno plača. Nato je bila sprejeta sledeča resolucija: „Slovansko učiteljstvo včlanjeno v „Zvezi slov. učit. društev“ poudarja, da so njegovi službeni prejemki popolnoma nezadostni, da bi mu mogli zagotoviti obstoj. Nujno zahteva, da se mu prejemki nemudoma regulirajo draginjskim razmeram primerno. V nadaljnem postopanju vlade v tem vprašanju pa zahteva, da se izroči sukcesivna regulacija plač od slučaja do slučaja posebni komisiji.“

4. **Tajniško poročilo.** Poročevalec tajnik Rode. Iz tega poročila razvidimo življenje in delovanje „Zveze“ od njene ustanovitve. „Zveza“ šteje sedaj 9 društev s 784imi člani.

5. **Blagajniško poročilo** (poročevalec tov. Gruntar), ki nam je pokazalo razveseljivo stanje Zvezine blagajne, je bilo sprejeto z odobravanjem.

6. **Poročilo organizatoričnega odseka.** Poročevalec tov. Hreščak predlaga, naj se „Zveza“ izreče za „Del. Zbornico“. Ker se je o tem že toliko govorilo in pisalo in ker so še vsa učiteljska društva zato že odločila, meni, da bi bilo čisto odveč, da bi se o tem še na dolgo in široko razpravljalo in prosi zato predsednika, da dà predlog o pristopu k „Del. Zbornici“ na glasovanje. Predlog je bil sprejet z vsemi proti 2 glasovoma.

Glede verskega pouka v ljudski šoli predlaga tov. Hreščak, da naj učiteljstvo vztraja na svojem principielnem stališču, naj se v šolskem zakonu nič ne izpreminja, torej tudi nè zakonitih določb glede verskega pouka. — Za ta predlog je govoril tudi tov. Josip Pahor. Predlog je bil sprejet. — Proti predlog tov. Karla Pahorja ni našel odmeva pri zborovalcih.

V marsikaterem učit. društvu je radi prevelike obsežnosti šol. okraja ovirano pogosto zbiranje članov. Iz tega vzroka je uvesti učit. krožke po sodnih okrožij, kjer je stik težak. Pri tem pa ne sme trpeti enotnost društva. — Za ta predlog govori tudi tov. Medvedić. Predlog se sprejme.

Za tem pride v razpravo predlog tov. Mikuša, da naj se imenujejo učiteljska društva „strokovna“ učiteljska društva. Svoj predlog opira tov. Mikuš na to, da marsikdo, ki še ni dosedaj naš član, ker se boji, da so naša učit. društva politična, bi v tem slučaju pristopil k nam. — Proti temu predlogu govorijo tovariši Urbančič, Požar, Baf in Pahor Karel. — Predlog pade.

Z ozirom na to, da je otešćočena in onemogočena dobava mladinskih listov in knjig preko premirne črte in ne moremo mladine prepusti i brez primernega čtiva, občuti vse učiteljstvo zasedenega ozemlja neobhodno potrebo, da začne izdajati mladinski list. List bi izhajal mesečno ali vsak drugi mesec in sicer v obliki „Zvončka“. Podoben list kot za slovenske, bi se ustanovil tudi za hrvaške otroke. — O tem govori tov. Urbančič, ki predlaga, da naj se določijo stalni sotrudniki za mladinski list. Tov. Gerželj predlaga naj se določi takoj urednik lista, ki naj brž začne z zbiranjem gradiva. — Tov. Hreščak pravi, da delegacija ne more izvoliti oz. določiti sotrudnike za list, ker vsak za to ni sposoben. Kdor ima prirojen pisateljski dar, ta se bo moral oglasiti sam. Ravno tako slabo bi bilo, če bi delegacija izvolila urednika. Urednik mora biti sposoben človek; takega dobi prej odsek na podlagi razmišljevanj in poizvedovanj. Zato predlaga, da se dovolijo organizačnemu odseku a priori vsa sredstva, ki so potrebna, da se nabere gradivo in organizira sotrudništvo ter realizira podjetje, če le mogoče s prihodnjim letom. Predlog se sprejme.

7. **Poročilo šolskopolitičnega odseka.** Poročevalec tov. Rojc. Predlog odseka, da naj se na učiteljiščih sprejemajo le dijaki štirih nižjih razredov gimnazije, realke ali meščanske šole pade. Proti temu predlogu govorijo: tov. Josip in Karol Pahor, ki sta proti 4 razredom srednjih šol za predizobrazbo; Urbančič, ki zahteva, naj bi ostalo pri starem; Požar, ki zahteva kot predizobrazbo meščansko šolo, zato pa zahtevajmo čim več meščanskih šol; Medvedić, ki je za to, da ostane pri starem, zakaj Hrvati nimajo niti gimnazije, niti realke in niti meščanske šole in bi ne imeli zato nikakega učiteljskega naraščaja več.

Nato se sprejmejo še sledeči predlogi:

1. Razpišejo naj se takoj vsa učna mesta na učiteljiščih.

2. Ravnatelj pedagogija bodi odličen pedagog in sin našega naroda.

3. Na zavodu naj se nastavijo akademično izobraženi profesorji in izprašani strokovnjaki, ki imajo potrebne izpite iz učnega jezika.

4. Slovensko učiteljišče naj se obnovi s prihodnjim šolskim letom v Gorici, kjer je zgrajeno v ta namen moderno urejeno šolsko poslopje.

5. Država naj razpiše v svrho šolanja siromašnih dijakov sedanjemu času odgovarjajoče ustanove. — Glede deželne učiteljske konference se sprejme sledeči predlog odseka;

Protestira se proti odredbi, ki določa italijanščino kot edino razpravni jezik na deželni učiteljski konferenci v Trstu.

Tov. Gerželj predlaga, naj volijo delegate za deželno učit. konferenco — okrajne učiteljske konference in ne vodstvo.

Tov. Križman predlaga, naj ima predsednik učit. društva pravico revidirati volitve delegatov.

V tem oziru razpravljajo še tovariši: Kašca, J. Pahor, Turk, Punčuh in Leonardis.

Od šolskopolitičnega odseka se sprejmejo še sledeči sklepi:

Naj se odpravijo sedanje nove šolske tiskovine, ker so nepraktične ter naj se nadomestijo z novimi, ki naj se začrtajo sporazumno z učiteljstvom.

Glede poučevanja italijanščine:

Ugovarjamo proti obligatni vpeljavi italijanščine na ljudskih šolah, kjer se ni že prej poučeval kak tuj jezik.

Glede šolskih zastopov:

Vpostavijo naj se čimprej vsi okrajni in deželni šolski zastopi.

Glede srednjih šol:

Odprejo naj se s prihodnjim šolskim letom vse slovenske in hrvatske srednje šole.

8. **Poročilo izvenšolskega odseka.** Poročevalec tov. Kmet.

Marsikje se učiteljstvo res trudi za povzdigo ljudske izobrazbe z vstanovljanjem čitalnic, knjižnic, pevskih društev itd., a uspeh ne odgovarja trudu. To pa zaraditega, ker vsak ni sposoben za vse. Zato predlaga poročevalec: Učiteljstvo deluj med ljudstvom po svojih zmožnostih, ne pa na raznih poljih, katera so mu neznana.

Izvenšolski odsek naj vrši nadzorovalno službo nad vsem izvenšolskim delom učiteljstva. V to svrho naj vzbuja učiteljstvo k delavnosti tudi potom svojega glasila.

Ker se je marsikje pokazalo, da se šoloodrasli otroci le prekmalu zanemarijo in da v kratkem času pozabijo vse, kar so pridobili tekom šolskih let, zato predlaga tov. Možina:

Naj se vršijo v vsakem kraju kmetijsko nadaljevalni tečaji za šoloodraslo mladino v dobi od 14.—16. leta. Taki tečaji naj bi bili obligatorični. Predlog se sprejme z dodadkom tov. Gerželja, da naj se vpeljejo zato tudi na učiteljiščih ogovarjajoči predmeti, da bomo imeli za to tudi dovolj sposobnega učiteljstva.

9. **Počitniški socijalni tečaji.** Poročevalec tov. Hreščak. Vsi trudi izvenšolskega odseka so bili minimalni. Ne pride nam pa zato na misel, da bi pustili narod in bi se omejili le na šolo, a treba je, da poskrbimo, da se ne bo izmučilo učiteljstvo v dolgotrajnem trudu brez uspehov. Treba je pokazati mladim tovarišem pot, po kateri naj hodijo, da pridejo čimprej do cilja. To bi se dalo najlažje doseči s socijalnimi tečaji. Ti bi tudi dali našemu listu dobrih sotrudnikov.

Tudi obstoj in razvoj „Zveze“ sta odvisna samo od tega, ali si bo znala ta vzgojiti naraščaj, ali ne. Zato predlaga poročevalec, naj delegacija dovoli odseku potrebna sredstva v svrho vpeljave socijalnih tečajev. Prvi tak počitniški tečaj bi se vršil v Trstu v septembru in bi trajal kakih osem dni. Zjutraj bi se vršila predavanja, popoldne pa bi bile debate o predelani snovi. — Predavatelji bi morali biti plačani; udeležencem izven Trsta pa bi preskrbeli vsaj brezplačna prenočišča.

Predlog se sprejme soglasno.

10. **Prememba pravil.** Poroča predsednik Germek. Višja pol. oblast zahteva malenkostno premembo pravil, ker hoče, da se natančneje določi sedež „Zveze“ in da se pojasni, kdo more biti pravi član društva. — Za sedež „Zveze“ se določi Trst; pravi član pa je lahko vsako slovansko učiteljsko društvo v Julijski Benečiji.

11. **Določitev kraja bodočega zborovanja „Zveze“.** Sprejme se soglasno predlog predsednika Germeka, da bodi kraj bodočega zborovanja Postojna.

12. **Razno.** Sprejme se predlog, da dobi „Zveza“ v svoje roke založništvo vseh novih šolskih knjig v Jul. Benečiji. „Zveza“ bo imela zato 20% dobička od vseh razprodanih knjig.

Ker se kliči po pravni pomoči od strani preganjancev na „Zvezo“ dan za dnem množijo, se sklene v tem oziru sledeče: Pravna pomoč se preskrbi za dotičnika takoj, a vodstvo ima v vsakem takem slučaju zahtevati izjavo od preganjanega, da je pripravljen „Zvezi“ povrniti vse izdatke pravne pomoči, ako se izkaže, da je zasledovanje zakrivil sam. — Vodstvo naj takoj z njegovim okr. učit. društvom določi resnično stanje krivde.

Predlog tov. Bafa, da naj se da „Učiteljskemu Listu“ manjši format, t. j. format kot ga imajo revije, — se odda v pretres odseku.

Tov. Medvedič pravi, naj pazimo, da bo „Učiteljski List“ res nepristranski, nato omenja napad na njega v „Delu“.

Predsednik Germek mu odgovori, da je postopal urednik našega lista korektno in lojalno; za to kar pišejo drugi listi pa vodstvo „Zveze“ ne more biti odgovorno.

Tov. Požar predlaga, da bi se ukrenili potrebni koraki v svrho priznanja učiteljskih matur, polaganih izven tega ozemlja.

Tov. Gerželj omeni naj se „Zveza“ zavzame za tov. Primožiča, ki je tu interniran.

Nato se je predsednik Germek zahvalil zborovalcem za njih vzorno vedenje in za vneto sodelovanje ter je zaključil to tako lepo uspelo zborovanje.

Učiteljski dnevi v Beogradu.

Prvi kongres Udruženja jugoslov. učiteljstva (UJU).

(Od našega posebnega poročevalca.)

Ideja ujedinjenja ni vzrastla v vrstah jugoslovenskega učiteljstva morda šele po dneh političnega odrešenja jugoslovenskega naroda, ampak živela je v njem že delj časa prej. Že l. 1905. se je v Ljubljani o priliki odkritja Prešernovega spomenika razgovarjal srbski tovariš Jovan P. Jovanović s slovenskim učiteljstvom o možnosti medsebojnega spoznavanja in zbližanja. Leto kasneje, na delegacijskem zborovanju »Zaveze jugoslov. učit. društev v Ljubljani«, ki se je vršilo dne 2. junija 1906. v Šoštanju, je predlagal tov. Ivan Šega, naj izberó delegatje 4 člane, ki bodo zastopali Slovence v dneh 17. do 22. avgusta istega leta, na prvem kongresu »Učit. udruženja v Beogradu« o priliki 25.letnice društvenega obstanka. Obenem se jim je naložilo, da se porazgovore s srbskimi tovariši o vsem potrebnem glede ustanovljenja »Jugoslovenske učiteljske zveze«. Izvoljeni so bili E. Gangl, L. Jelenc, Iv. Šega in M. Berberović.

Za dan 29. avgusta 1906. je sklical pripravljalni odbor za osnovanje »Zveze« sestanek v Beograd, kateremu je predsedoval hrvatski tovariš Davorin Trstenjak iz Zagreba, poročal pa je Slovenec Ivan Šega. Na tem sestanku je bila sprejeta sledeča resolucija: »Učitelji Srbi, Hrvati i Slovenci, koji prisustvuju I. srpskom učiteljskom kongresu, jednodušno izriču želju, da se **učvrsti i organizira moralno jedinstvo** medju jugoslovenskim učiteljstvom. Toga radi pozivlju sve prisutnike, da razmišlje, kako bi se populazirala ta ideja, te pozivlju privremeni odbor, koji je vodio te konference, neka poradi, da sazove 1907. god. o velikim praznikima I. jugoslovenski učiteljski sastanak, koji neka realizuje tu ideju.«

Poročevalec, tov. Iv. Šega je bil sestavil pravila, »Zveze«, ki jih je takratni začasni odbor razposlal v pretres vsem jugoslovenskim učiteljskim organizacijam. Ali tedanje politične in državne razmere jugoslovenskega naroda so onemogočile realizacijo te ideje.

Ob prevratu in razsulu stare Avstrije je ideja vnovič oživela in takrat sta se Luka Jelenc in Engelbert Gangl spet podala v Beograd, da požunita vse predpriprave za formalno izvršitev ujedinjenja vsega učiteljstva v Jugoslaviji.

—×—

Prehajajoč preko paradne strani učiteljskega kongresa v Beogradu, ki jo hočemo v kratkih potezah orisati na koncu svojega poročila, obrnimo se najprej k pozitivnemu delu, ki ga je izvršilo jugoslovensko učiteljstvo v zgodovinskih dneh od 17. do 19. julija t. l. Še prej pa so potrebne sledeče ugotovitve:

Udeležba učiteljstva od vseh strani Jugoslavije je bila ogromna. Na kongrseu je bilo prisotnih okoli 1500 organizirancev, kar nam dokazuje, da je organizační čut jugoslovenskega učiteljstva visoko razvit. Potek razprav nam je pa pokazal, da primanjkuje tej učiteljski masi še glavnega predloga za vsako uspešno delo: discipline in čuta parlamentarizma. Med učiteljstvom Srbije so se pojavila taka nasprotja v mišljenju in debate so včasih zavzele tako buren značaj, da se je mirnemu opazovalcu včasih zazdelo, da se mora kongres, vsled temperamentnih nastopov posameznih govornikov, vsled njihove medsebojne nestrpljivosti, vsled splošnega vika in krika, ki je spremljal vse dni kongresno delo, da se mora, pravimo, kongres razbiti in bosta jugoslovensko učiteljstvo in javnost zopet razočarana in ogoljufana za lep ideal.

Beograd na eni — pokrajina na drugi strani. Oportunisti in diplomati tu —na drugi strani borci, neizprosni bojevniki za prava stanu. Diferenca med starini in mladini, med ljudmi, ki so ostali verni tradicijam in onimi, ki jim je vojna vcepila novih idej, je bila ostro začrtana.

Dosedanji odbor udruženja, živeč v preteklosti, je samo upal na srečen konec — iniciativ in direktiv pa ni imel in jih ni dajal nikomur. Omalovažujoč opozicijo, je pozabil informirati Slovence, zato je bil možen kaos, v katerega je zašel kongres. Pa tudi v vodstvu razprav je odrekel popolnoma. Dobili smo vtis, da se je bal pokazati verno sliko položaja, misleč, da poteče kongres gladko, ako skrči njegov obseg in zakrije resnično sliko s pajčolanom formalnosti, z nekako diktaturo svojih lastnih misli in idej. Šele po kongresu se je pokazala sledeča slika oblik našega udruženja, za katero so se borile posamezne skupine:

a) Udruženje jugoslovenskega učiteljstva je res samo strokovno-stanovsko, kakršno je bilo sklenjeno na kongresu,

b) sindikalno udruženje učiteljstva (intelektualcev) brez zveze z manualnim delavstvom (Črnogorci),

c) sindikat borcev, ramo ob rami z manualnim delavstvom — strogo socijalistični sindikat (klasne) razredne borbe, v kateri intelektualci kooperirajo z ostalim delavstvom v dosego svojih ciljev.

Prvo tedenco je zastopal osrednji odbor, drugo delegat Vukić v imenu Crnogorcev, tretjo pa odposlanec opozicije tov. Dragiša Mihajlović, urednik »Učiteljske Borbe«, glasila »Kluba učitelja(ica) socijaldemokrata« v Srbiji.

Da je pa bil vkljub splošni disorientaciji in zmešnjavi sklep kongresa vendarle pozitiven, je pač glavna zasluga Slovencev, ki so prišli na kongres s trdnim programom, katerega so znali z disciplíniranim nastopom uveljaviti. Vendar je bila od druge strani potrebna izjava, ki jo je moral podati v imenu »Zaveze« predsednik L. Jelenc in ki je pomirila vsaj v toliko duhove, da je bilo mogoče speljati močno se zibajočo ladjo v varni pristan. Drugi uspeh slovenskega učiteljstva je tudi ta, da je bil sprejet kot temelj ujedinjenju vsega učiteljstva v državi načrt, ki ga je predložila delegaciji »Zveza jugosl. učit. v Ljubljani«.

Zborovanje delegacije.

Dne 17. julija dopoldne ob 8. uri je bilo v saborski cerkvi svečano cerkveno opravilo za padle tovariše v svetovni vojni.

Ob 9. uri je pričelo zborovanje delegacije v dvorani ljudske šole pri saborski cerkvi. Dvorana je bila nabita zborovalcev, katerih mnogi so morali stati tudi zunaj na hodniku.

Predsednik Udruženja učiteljstva tov. Dim. Sokolović pozdravlja vse delegate najprisrčnejše ter povdarja v svojih nadaljnih izvajanjih, da je naloga učitejlstva ustvariti enotno organizacijo. Spominja se zasedenega ozemlja ter pošilja tople pozdrave neodrešenim bratom in sestram. Predlaga v to primerno resolucijo, katero naj stavi kongres. Nato slede razni predlogi z ozirom na delovanje kongresa.

Med temi je bil tudi predlog, naj predsedujejo kongresu dosedanji predsedniki pokrajinskih zvez. Predlog je bil sprejet. Dalje se je sestavil pripravljalni odbor za končno izdelavo pravil udruženja, oziroma v pretres predloženih načrtov pravil.

Že tu je zavladala napetost med delom delegatov in dosedanjim odborom, oziroma z večino delegacije.

Nek delegat iz južne Srbije želi pojasnil, kako je s Hrvati, je-li so samo gostje kongresa ali so delegati za ujedinjenje.

Odgovor predsednika je bil, da so pravomočno izbrani delegati, ki imajo pravico sklepati in delovati na kongresu z ostalimi delegati države.

Opozicija je zahtevala v pripravljalni odbor za konečno redakcijo pravil nekatere svoje člane. Tako sta prišla v odbor tov. Dragiša Mihajlović iz Kragujevca in Vukić s Cetinja.

Med raznimi pro in contra govorniki je omembe vreden govor tov. Iva Radovanovića, predsednika Saveza dalmatin. učiteljstva iz Splita, ki se je zahvalil za simpatije, izražene neosvobojeni Dalmaciji. Želi udruženju najdemokratičnejši in najliberalnejši ustroj ter apelira, dasi sam član levice, nanjo, da se usmeri v svojih izjavah in debatah. Ne veruje v revolucijo, ker je revolucija nasilje, ki rodi protinasilje in je samo nestalen, efemeren pojav v življenju narodov in držav. Nanjo računati je pogreška. Evolucija je naravna, zanj merodajna, skokov ne pozna; le v evolutivnem razvoju je bodočnost.

Izbrani pripravljalni odbor je odšel na delo, ostali delegati so se razšli. Naslednja seja delegatov je bila določena na 4. uro popoldne istega dne.

Ob 4. uri popoldne je bil sestanek delegacije, na katerem je tovariš Radovanović kot poročevalec podal sliko predloženih pravil udruženja. Bili so tu trije načrti: Beograjski je bil absolutno centralističen, drugi je bil federalističen, slovenski pa je tvoril nekak kompromis med obema strujama. Poročevalec omenja, da so nekateri za centralizem, drugi za decentralizem, tretji za federalizacijo. **Odbor je prišel do prepričanja, da je najboljši slovenski načrt.**

Ta načrt združuje v sebi vrline obeh ekstremov. Po tem načrtu je Beograd centrum, po posameznih pokrajinah so poverjeništva, katerim so podrejena okrajna učiteljska društva. Le na ta način je možna delavnost, drugače nastopi mrtvilo. Nato čita pravila.

Za poročevalcem govori tov. Mihajlović, urednik »Učiteljske Borbe«, ki zavrača pravila v vsem obsegu, stoječ na strogo centralističnem stališču. Po njem ni centralizacija, zamišljena v pravilih, ujedinjenje, temveč le nekak Savez.

Del. Vukić iz Črnegore povdarja v govoru svoje sindikalno stališče, ki pa se razlikuje od ostalih sindikatov, ker želi družiti le učiteljstvo brez ozira na delavstvo. Podpira pa predložena pravila in kar je v njih dobrega, to vzemimo iz njih. Ako se pravila ne obnesejo, jih čez leto dni izmenjamo; če se obnesejo, nam bodo v čast in v ponos.

Isto povdarja tudi tov. Oreščanin iz Banovine.

Tov. Skavić, podpredsednik Saveza hrvaških učiteljskih društev, izvaja:

Šolstvo naj prevzame država. Ta pravila urejujejo popolnoma edinstveno našo organizacijo. Težnjam in željam celokupnega učiteljstva je ž njimi ustreženo.

Nedeljko Lazarević iz Sarajeva pravi: Zjediniti se moramo. Vsake točke predloženih pravil seveda ne moremo sprejeti brezpogojno, pa so vendarle taka, da jih lahko sprejmemo za zdaj, ker so najboljša. Praksa nam šele pokaže, kaj je na njih dobrega, kaj slabega; nato jih bomo šele popravljali.

Takoj nato nastane vihar, ki se poleže šele, ko vstane tov. Jelenc in poda na Slovence sledečo izjavo:

»Ako gonite svoje zahteve dalje in ne prenehate s svojimi debatami, **ki so prešle popolnoma** na politično polje, tedaj zapuste Slovenci Beograd. Slovensko učiteljstvo je prišlo v Beograd, da doseže združenje učiteljstva, ne pa da zre v kaos, iz katerega ni izhoda. S tem izročate posebno slovensko učiteljstvo samovolji vladajočih strank, da izrablja učiteljstvo še nadalje. Njegove besede so dosegle uspeh.

Tov. Radovanović apelira na navzoče, da bi ne storili zločinstva, da bi se razšli brez uspeha.

Predsedstvo odredi 10minutni odmor in izpraznjenje dvorane. Po odmoru so prišli v dvorano samo delegatje.

Predseduje tov. Nedeljko Lazarević, ki vpraša zborovalce, kdo je za po tovarišu Radovanoviću sestavljena pravila. Z malimi izjemami so zborovalci dvignilo roke. Pri protiglasovanju se je dvignilo le nekaj rok.

Nato čita tov. Oreščanin

resolucije:

I.

1. U Istoriji Južnih Slovena otpočela je nova epoha.

Srbi, Hrvati i Slovenci, tri ogranka zajedničkog stabla, završili su još u 7. veku svoja naseljavanja u prostrane predele od Alpiskih gora i Jadranskog mora do Balkana i Maćedonskih ravnica.

Reke njihove, blago njihovo, teku u tri mora, kvaseći rosom, i natapajući njihove planine i ravni, njihove dubrave, njive i livade, kao što ih već 1300 godina kvasi i natapa znoj vrednih ratara i krv junaka u borbi za slobodu.

2. Narod jednoga porekla i jedne duše, stavljen u toku Istorije u bogate i lepe predele; izložen večito pritisku sila s Istoka i Zapada, Severa i Juga; ugrožavan kroz sve vekove do naših dana imperijama, državama i silama koje su ga smatrale za svoj plen i smetnju svojim planovima; izložen utićaju, raznih kultura, i borbi za kulturno, versko, političko, ekonomsko ili kakvo drugo potčinjavanje, izdržao je dugotrajni i strašni ispit u borbi za opstanak, i posle tolikih vekov i neizmernih žrtava i patnji, stvorio svoje narodno ujedinjenje.

3. Da bi uginule sve klice koje su vekovima rodile na duhovnom, političkom, ekonomskom i verskom razjedinjavanju i porabljavanju moraju pasti sve predrasude i sve pregrade, veštački stvarane i stvorene: da nas odrode, da nas rastave, da stvore nepoverenje in da nas razjedine.

4. U unutranjem državnom životu mora biti izvedeno potpuno jedinstvo centralne upravne i zakonodavne vlasti.

5. Sledujući primeru velikih radnika na stvaranju jedinstva, sve plemenite narodne sile moraju se uputiti jednome cilju: stvaranju jedne duše narodne i jednog, jedinstvenog, zdravog, političkog, prosvetnog, ekonomskog i socialnog organizma, kako bi strujanje novoga života unelo snage u sve kutove Otadžbine i stvorilo jedan snažan front: za slobodu, pravdu i napredak umstva, i za obezbedjenje skupočenih tekovina narodnih i odbranu nacionalnog jedinstva od zavojevačkih težnja spolja.

6. Ovakvim radom dragoceni delovi našega naroda koji su još pod tudjinom neće propasti, jer je tu živa i moćna majka Otadžbina, dokle pametni sporazumi medžu narodima ne stvore novi poredak, u kome će ujedinjeni narodi živeti i raditi jedni pored drugih i jedni s drugima za visoke ideale slobodnega čovečanstva.

II.

1. Združeno učiteljstvo kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, svesno svoje velike uloge u životu našeg ujedinjenog naroda; svesno svojih dužnosti i svojih prava; svesno svojih klasnih interesa stvara od sile dosadašnjih pokrajinskih organizacija sa centralom u Beogradu, i poziva sve neorganizovane drgove i drugarice da mu pristupe.

2. Udruženi na centralističkoj osnovi, so širokim poljem rada u oblasnim učiteljskim društvima; zadahnuti željom za svestrani napredak svoga naroda i države; zadahnuti ljubavlju prema narodnoj prosveti i interesima svoga staleža, stvaramo jedan solidaran front sposoban za borbu, život i rad.

3. Našoj centrali ostavljamo odrešene ruke, da, konzultujući po potrebi oblasna učiteljska društva, preduzima sve potrebne mere za napredak novog udruženja, narodne prosvete i učiteljstva, i rešava sporazumno sva pitanja nepredvidjena pravilima, koja poteknu iz stapanja svih organizacija u jednu.

4. Završujuću solidarisanje u svima pitanjima učiteljstva srpskog, hrvatskog i slovenačkog, kongres izjavljuje, da je centralna uprava organizacije u Beogradu predstavnik svega učiteljstva u kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca, koje je jedno telo i jedna duša, i tako hoće da ostane.

III.

Prvi kongres udruženih učitelja i učiteljica kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca zahteva:

1. Uvodjenje jednog prosvetnog zakonodajstva za celu državu;

2. Stvaranje mogućnosti, da nastavno osoblje, stalno ili privremeno može služiti i van ranijih pokrajinskih granica kako bi se izvršila duhovna obnova i puno jedinstvo narodne duše;

3. Državno staranje u podizanju i izdržavanju narodnih škola;

4. Izjednačenje učitelja i učiteljica u celoj kraljevini u pravima s ukaznim činovnicima, i uvodjenje prilikom donošenja uvedbe o platama i dodatcima u onaj red činovnički, kome pripadaju po spremi, i po važnosti posla koji obavljaju;

5. Pravo da učitelj bira i da bude biran za poslanika, bez gubitka službe i plate; jer se to pravo priznaje i drugima, koji se ne interesuju narodnim životom onoliko koliko se učitelj interesuje, ili ga i ne poznaju;

6. Kongres zahteva, da u svakoj komisiji, koja radi zakonodavne projekte za osnovnu narodnu školu i učiteljstvo, ili rešava pitanja koja se tiču narodne škole i učiteljstva, budu predstavnici organizovanih učitelja i učiteljica.

Zastopnik manjšine predlaga po dolgem prerekanju 7 točko nove resolucije, o kateri pravi sam, da se v bistvu po večini ujemajo s prejšnjimi tremi ter so le v nekaterih točkah tem nasprotne.

Vnovič se oglasi k besedi tov. Mihajlovać, ki ponovno povdarja stališče opozicije.

Tov. Todorović predlaga, naj preidejo zborovalci preko resolucij manjšine na dnevni red ter naj sprejmejo ostale resolucije nedizpremenjene, kot jih je predložil tov. Oreščanin.

Pri glasovanju so bile resolucije sprejete z ogromno večino. S tem je bilo zborovanje delegacije zaključeno. (Konec prih.)

Naša bodoča začetnica...

(Konec)

Ko smo pridobili enkrat nekatere glasove, potrebujemo neobhodno tudi takozvane ponavljalne skupine, da se otrokom glasovi in črke tembolj utrde in da se vadijo v pisanju in branju.

Te ponavljalne skupine nadomeščajo one brezmiselne in nerazumljive stavke ter pojme, ki slede vsaki črki v dosedanjih začetnicah. Otrok jih bere in piše, a največkrat ne razume njih pomena. Učimo otroke pisati in čitati to, kar lahko razumejo!

Vprašam, ali more šolar ali šolarica v prvih mesecih učenja tako tekoče čitati, da bo razumel nelogično zverižene stavke in abstraktne pojme? Naj navedem par primerov!

Črki »b« v Widrovem berilu sledi naslednje čtivo: **bi-ti**, de-te i-ma bo-ben. b, **bo**, bo-ben, bob, te-be, te-bi, i-ma-mo zo-be, zob bo-li, če-be-la le-ti, i-ma že-lo, na-bi-ra-mo že-lo-de, ma-ti me bo-ža, be-žim, ru-ta ni be-la.

Še slabše je pri Krulcu, kjer čitamo za črko »s«: si-to, si-to, si-to, ti ma-ti, si-ro-ta, ma-ti u-mi-va si-to, si-ro-ta mo-ta ni-ti, ni u-mi-ta, ma-ti in si-ro-ta vo-zi-ta o-ta-vo, ti, si-ro-ta ni si-ta, ma-ti to-ži ni ži-ta.

Ali ni to besedičenje že visek konfuzije?

Vse to pa sledi iz tega, ker je hotel sestavljalec zbrati kolikor mogoče veliko besed, ki vsebujejo glas »s« in ki ne vsebujejo še neznanih glasov. Te je potem verižil, kakor se je pač dalo. Odrastel človek bo tu pa tam uganil, kaj hoče ta ali oni stavek povedati (n. pr. — ni umita, namreč posoda); nemogoče pa je to pri otroku. Učitelj mora take in enake stavke ter abstraktne pojme (n. pr. pom. gl. biti!) pojasnjevati na dolgo in široko. — Otroci zdehajo; potem berejo stavke zlogoma in celote a jasnosti ni nikjer.

Gori omenjene težkoče in slabosti poravnajo in odpravijo ponavljalne skupine. Prirodnih glasov je veliko, lahko jih tedaj uvrstimo za vaje v branju in pisanju h glasovom, katere smo pridobili, sicer pa sproti le take, ki ne vsebujejo še neznanih glasov. Naštejem nekatere!

Za glasom m: me (ovca); n: no, ne; v: van (majhen pes); r: ra-ra (trobenta); č: čiv-čiv; š: aš, ščˇ; b: bum, bim-bam-bom, ci-ci-be; h: hi-hi, he-he, ho-ho, i-ha-ha, hov-hov; k: ko-ko, kok-kok, ki-ke-ri-ki, resk, kvak; t: tra-la-la-lom, tra-ra-ra, štr-bunk, ščink; d: drsk: ko-ko-dak; j: ju-hej, ju-hu, mjav; p: pi-ka-po-ka, pok, piki-pok, pet-pedi, klip-klop, tip-top; g: re-ga, f: frr, ci-ci-fuj; z: zum-zum; ž: živ-žav, ži-ga-ža-ga. — Sicer pa nisem nasproten, če se med gornje ponavljalne skupine, uvrste tudi nekateri konkretni pojmi. Zametujem le že prej označene. To je v glavnem moja slika načina pridobivanja glasov in njih znamenj v naši bodoči začetnici. Morebitni ugovor, da tu ne moremo gojiti risanja, ne velja, ker se tudi po tej metodi obravnavajo predmeti, kakor v prejšnji. Priporočati bi bilo celo, da se goji risanje v naših šolah na prvi stopnji v večji meri kot dozdaj.

V Gaberšček - Razingerjevem »Abecedniku« in Krulčevi »Čitanki« slede za malimi črkami fonetične vaje in včitavanja bralnih težkoč. Wider tega nima, in to je po mojem mnenju popolnoma prav. Čemu mučiti sebe in otroke s suhoparnimi besedami in stavki, kjer ne moremo olepšati pouka na noben način, in kjer je uspeh nasproti trudu in zamudi časa malenkosten?

Brez pomišljanja lahko preidemo od malih črk na velike. Če pa otroci v resnici potrebujejo po malih črkah večje temeljitosti v branju in pisanju, nadomestimo te vaje z nekaterimi slikami iz nazornega nauka, kjer bodo napisovali imena onih predmetov, o katerih so se poprej učili. Istočasno lahko napisuje jo tudi kratke (gole) stavke v zvezi s predmeti. Primer! Naz. nauk: šolska soba. Napisovanje besed: tabla, miza, klop, omara, okno, vrata, strop, tla, zid, stena, peč, obešalo, knjiga, zvezek in dr. (Take slike bi bile: šola, dom, cerkev, pokopališče, travnik, polje, potok, semenj i. t. d.) Napisane besede otroci čitajo in jih pri pouku drugega oddelka (na enorazrednici) prepisujejo. Seveda bi morali biti ti predmeti v novi začetnici naslikani, sledila bi jim pisana in tiskana imena ter stavkovno izražanje: kakšni so, kaj delajo.

Zgoraj sem omenil, da preidemo lahko od malih črk takoj k velikim ;vendar se mi zdi umestno, da uvrstimo v začetnico tudi te vaje, tako jih bo potem oni učitelj, ki jih ne rabi, izpustil, drugemu pa bodo zelo dobro služile.

Sedaj, ko take začetnice še nimamo, obravnavam po potrebi te slike s pomočjo knjige za nazorni nauk. Otroci mi sami napisujejo vsa konkretna imena na tablo in v zvezke. Ko smo napisali že precejšnje število takih imen, jih čitamo. Včasih imen ne pišemo, ampak jih tiskamo ter potem čitamo. Tako se vadijo otroci pisati in brati pisane besede, poleg tega pa se do dobra izurijo v spoznavanju in branju tiskanih črk in besed, posebno ker morajo tiskane pismenke, iz katerih sestavljajo besede, sami iskati, potem ko sem jih razvrstil po šolski mizi, ali po odru.

Ko so učenci dobro utrjeni v branju in pisanju malih pismenk, preidemo do velikih črk. Za obravnavo velikih črk naj omenim v prvi vrsti sledeče! Pusti otrokom, da sami napišejo vsako novo, veliko črko. Vedno je v šoli kak učenec ali učenka, ki že zna pisati črko, katero hočemo pridobiti. Krivica bi tedaj bila, če bi se učitelj ne oziral na znanje otrok. Ali ni bolje, da črko napiše učenec, kakor pa učitelj, o katerem učenci itak vedó, da mora znati vse črke in še mnogo več? Potom takega postopanja se vzbudi v otrocih veselje do učenja, tako da tekmujejo med sabo, kateri bo več znal.

Velike črke bi pridobivali v novi začetnici po istem načinu in redno, kakor do sedaj. Nadomestili bi le razna krstna imena v sedanjih začetnicah s priimki in imeni slovenskih pesnikov in pisateljev, seveda le tam, kjer je to mogoče, ker toliko in tako različnih imen naših mož nimamo, da bi zadostovala za vse črke. Na ta način bi seznanili otroke že v prvem šolskem letu z imeni naših umetnikov, za katere bi se pozneje v šolski dobi in tudi po dokončani šoli, bolj zanimali, kakor do sedaj. Lahko pa pridobimo one velike črke, katere so začetnice otroških priimkov in krstnih imen v šoli, tako da napiše dotični otrok svoj priimek sam na tablo. Ako slučajno sam ne zna, pa naj stori to kak drug sošolec ali sošolka. Še le potem preidemo k isti črki v začetnici.

Gotovo je, da tudi na ta način ni mogoče pridobiti vseh velikih črk, tako smo slej kot prej navezani na začetnico.

V zadnjem delu — začetnice — čtiva zastopam isto stališče, kakor sta ga obrazložila tovariša Ločniškar in Sivec, zato o tem delu ne bom podrobneje razpravljal.

Pripomnim samo!

Začetnica je prva otrokova knjiga in nima samo namena, da ga navadi in izuri v čitanju in pisanju, temveč mu mora vzbuditi veselje do knjig v višjih šolskih letih in pozneje v življenju. Tvoriti mora prehod od igranja do učenja. Biti mora ogledalo otroške duše. Prva knjiga naj bo tudi po zunanjosti kolikor mogoče lepa in popolna. Zadnji - pripovedni del naj vsebuje več primernih narodnih pravljic, katere otroci že doma tako radi poslušajo. Vsaj nekatere pravljice naj bodo ponazorjene z barvnimi slikami. Završejo naj se vsi koščki o vzvišenih otrocih polnih morale, ker na zemlji ni takih otrok.

Uvrste naj se v začetnico primerne pesmi naših pesnikov - umetnikov. —

Trdno sem uverjen, da bo naša prva bodoča začetnica sestavljena po novi metodi, pa naj izide v Trstu ali v Ljubljani. Nič bi me pa bolj ne veselilo, kakor če bi dobili tako začetnico mi, kar nas je tu; tako bi pokazali svojo moč in napredek od tistega časa, ko smo navezani sami nase.

Iz organizacije.

Počitniški tečaj.

Vsled sklepa Zvezine delegacije se bo vršil v drugi polovici meseca septembra t. l. učiteljski počitniški tečaj, ki je proračunan na dobo enega tedna.

Vsak dan predpoldne se vrši po eno predavanje in sicer iz sledečih panog: gospodarske organizacije sociološko spoznanje, politika in etika, izobraževalno delo učiteljstva izven šole, verska toleranca, socializem s posebnim ozirom na narodnost in verstvo.

Po vsakem predavanju se vrši zgolj akademična razprava o predmetu.

V popoldanskih urah pa se bodo obdržavale proste diskusije o navedenih panogah s posebnim ozirom na praktično uporabo v našem kulturnem in političnem življenju. S predavanji in diskusijami se bode izpolnilo 6 delavnikov — sedmi dan, v nedeljo se pa priredi primeren izlet, ki se bo natančneje določil po predlogih organizatorjev tečaja skupaj z vsemi udeleženci.

Namen in važnost takega izobraževalnega tečaja je razvidna že iz programa. Razpravljali se bodo problemi, ki so danes najaktualnejši, toda ne samo zato, ker so aktualni, marveč predvsem, ker so in ostanejo to problemi vseh časov. Učitelj, ki hoče veljati med ljudstvom za intelektualca, mora o njih premišljevati in zavzeti svoje stališče. Brez načel je v javnem življenju vsaka kulturna misija nemogoča.

»Zveza« se obrača z vabilom k udeležbi na vse napredne in orientacije željne učitelje, zlasti pa na mlade tovariše, ki imajo dovolj dobre volje, postaviti svoje moči v službo vsestranskega napredka.

Tečaj se bo vršil, kot je omenjeno, v drugi polovici meseca septembra v Trstu. Za brezplačno prenočišče bo poskrbela »Zveza«. Kdor se misli tečaja udeležiti, je naprošen, da naznani to še tekom tega meseca, najpozneje pa do 8. septembra t. l., tov. Antonu Germeku, Sv. Ivan št. 950, (pri Trstu).

Vodstvo.

Zborovanje »Tolminskega učiteljskega društva«. Zborovanje »Tolminskega učiteljskega društva« dne 12. julija je bilo precej dobro obiskano. Predsednik Rakovšček pozdravi navzoče in pojasni več vlog, ki jih je poslalo društvo oblastim. Civilni komisarijat naznanja, da se uradna učiteljska konferenca letos ne more sklicati, ker je g. okrajni šol. nadzornik preveč zaposlen; skliče se prihodnje leto. Učiteljska knjižnica se je prepeljala iz Podbrda v tolminsko ljudsko šolo. Izvoljen je knjižnični odsek — L. Obleščak, Just. Silič, Fr. Sivec, — ki jo bo oskrboval. Knjižničarka je Just. Silič. Društvo je interveniralo pri okrajnem šolskem svetu glede zastalih pavšalov za šol. leta 1916-17, 1917-18. Dobilo je odgovor, da se bo oblast za to zanimala in prosi naj prizadeta šolska vodstva naznanijo vsote, ki še niso bile izplačane. Na vlogo, da naj se skliče seja okr. šol. sveta zaradi razpisa učiteljskih mest, je prišel odgovor, da bodo razpisane službe, ko bodo dani pogoji za razpise in se prouči kako vrednost imajo naša izpričevala za nove pokrajine. Seja okr. šol. sveta bo razpisana, ko pride dovoljenje od pristojne oblasti. Na vlogo, da bodi poslovni jezik slovenski, društvo še ni dobilo odgovora. Zbor svečenikov sv. Pavla je poslal društvu vlogo, v kateri prosi, naj se izreče učiteljstvo za obveznost krščanskega nauka. Zborovalci so vzeli isto z odobravanjem soglasno v znanje. Glede izvolitve delegatov za deželno učiteljsko konferenco so bili zborovalci mnenja, da se nikakor ne morejo odzvati pozivu, ker nimajo niti enega člana, ki bi bil zmožen, da se v italijanskem jeziku udeležuje potrebnih debat.. Tudi odklanjajo za letos sestavo podrobnih učnih načrtov in sklenejo vposlati le prevdarke učne snovi za šolsko leto 1920-21. Z ozirom na to, da misli oblast uvesti s prihodnjim šol. letom italijanščino v ljudske šole, se izrečejo zborovalci soglasno proti in zahtevajo, naj se poučuje ista samo tam, kjer se je poučevala prej nemščina. Obenem vzamejo z obžalovanjem na znanje, da pričenja premeščati oblast definitivno nameščeno učiteljstvo brez disciplinarne preiskave iz kraja v kraj. Za delegacijsko zborovanje v Trstu so bili izvoljeni tov. Perko Rud., Gerželj Alb., Iv. Gerželj, Fr. Kašča, Lj. Mesar, Fil. Podgornik, Fr. Sivec, Vikt. Vuga.

Glavna skupština hrv. učitelj. društava za Istru obdržavala se u Pazinu dne 8. srpnja u prostorijama »Hrvatske Čitaonice« uz sledeći dnevni red:

I. Nagovor predsednika; II. Izvešće tajnika; III. Izvešće blagajnika; IV. Izvešće o »Radničkoj komori«; V. Promena pravila; VI. Izbor odbora; VII. Izbor delegata u »Delegacijski zbor Saveza«; VIII. Slučajnosti.

I. Predsednik, drug Medvedić, konštatira dovoljan broj članova, ter otvara skupštinu u 9 sati. Imenuje beležnicima druga Marka Zlatića i družicu Veru Defar, redateljima Goštinčara i Vodarića, a revizorima računa Nežića i Licula. Čita brzojavni pozdrav druga Mija Radića u ime drugova sa kvarnerskih otoka. Za drugove iz Liburnije veli, da su o svemu već raspravljali na skupštini držanoj na Matuljama dne 1. srpnja. Za svako eventualno razjašnjenje poslaše na današnju skupštinu druga Stanića iz Kastva

Pozdravlja bratski sve prisutne, a osobito drugove Slovence: Sameca, Hreščaka, Leonardisa i Brceta. Predstavlja skupštinarima odaslanika političke oblasti, nadzornika Siderinia, kojem toplo priporuča, da u vršenju zakona bude pravedan u pravom smislu reči. Pozdravlja nadalje gosp. Belanića, urednika »Pučkog Prijatelja.« Veli zatim, da je odborov rad — uza svu volju i marljivost — bio težak i neugodan; nailazio je posvuda na poteškoće, Braćo! U organizaciji je moć. Svi složno napred! **Manje kritiziranja, a više rada** — kliče predsednik — pa ćemo onda sretno i bez ikakvih poteškoća dovesti našu ladju (društvo) u pravu luku.

Premnogo aktuelnih pitanja imademo, da danas rešimo, ali najglavnije pitanje je naš pristup u »Radničku komoru.« U borbi za naš obstanak, mi — narodni učitelji — nemamo danas drugog oružja do »R. k,« koja je uzela u okrilje sve **potlačene**, medju koje **nažalost** spadamo i mi, lučonoše prosvete, a to je **atentat na kulturo, a time i na drobrobit čovečanstva.**

II. Drug **Opašić** čita svoje izvešće, iz koga saopćujemo:

Tajnik našeg društva drug Brnobić otselio se polovicom svibanja u Jugoslaviju, pa sam privremeno preuzeo njegove poslove. Izvestiti ću vas ukratko o radu odbora od zadnje glavne skupštine do danas.

Odbor je obdržavao usve 18 sednica, na kojima je raspravljao sva pitanja, koja se tiču naših škola i učitelja, te poduzimao sve potrebite korake u korist istih. Premnogi su naši koraci ostali bez uspeha, mnoge naše pritužbe i želja bez rešenja, ali tome se nije čuditi u današnjem abnomalnim vremenima.

Malo dana iza naše skupštine bila je ustanovna skupština »Saveza« svih jugoslovenskih učiteljskih društava u okupiranem krajevima. O programu i radu »Saveza« obavešteni ste putom našeg glasila. O jakosti jedne jake učiteljske organizacije uveren je svaki pojedini od nas. Da možemo svi tim navaloma odoljevati, da možemo štititi interese naše i škola naših, moramo imati čvrstu organizaciju, a to je naš »Savez,« koji će nas voditi pod geslom: **Svi za jednoga, a jedan za sve.«**

Svi predlogi i zaključki glavne skupštine bili so po mogućnosti izvršeni, a tako i oni kotarskih skupština i odborskih sednica, a i pojedincima, kada su štogod zatražili od odbora nastojalo se udovoljiti. Poslali smo razne molbe, proteste i predloge na kompetentne oblasti i to

a) o plesu i njegovom štetnom delovanju na moral dece; b) o pušenju sa strane dece; c) o promenjivanju hrvatskih imena školske dece u talijanska; d) o dopisivanju učitelja sa školskim oblastima u hrv. jeziku; e) o sazivu službenih kotarskih učit. skupština; f) o roditeljskim sastancima; g) o poduci veronauka u pučkoj školi; h) o čitankama i knjigama uopšte; i) o novim školskim tiskanicama itd., a u zadnje vreme reasumirali smo u jednoj prestavci na gen. civ. komisara u Trstu g. Mosconi-a sve nepravde i nezakonitosti, koje su se dogodile — u koliko je nama poznato — našim drugovima i školama i dodali što mi sve tražimo od školskih oblasti.

Materijalna beda, koja nas je dugo vremena tištila (tišti nas i danas! Op. pisca) i zahtevala mnogo žrtava medju učiteljima i njihovim obiteljima nagnala nas je koncem godine 1919 u štrajk, koji je trajao oko 6 sedmica. Uspeli smo u toliko, da se je bar donekle poboljšalo naše neznosno materijalno stanje. Ima još te nažalost mnogo naših drugova, koji nijesu dobili beriva što im po zakonu pripadaju, ili su im bila protizakonito obustavljena, pa smo ih putem novina, opozorili što im je činiti. Deputacijama, koje smo slali u Poreč i Trst bilo je svaki put obećano, da će se sve povoljno čimprej rešiti, ali naši drugovi moraju još uvek čekati. Čudno je, da se baš učitelji moraju toliko boriti da dodju do svojih prava. Nije li možda i to znak, da nas se nitko ne boji, jer su naše organizacije preslabe? Naš je odbor nastojao, da sakupi u jedinstveno društvo celokupno jugoslovensko učiteljstvo Istre. Ovo mu je donekle i uspelo. — Medju hrvatskim drugovima vrlo je neznatan broj onih, koji još nisu stupili u naše društvo, a nekoliko njih ne plaćaju redovito članarinu, pa ako ne učine doskora svoju dužnost, morat će ih budući odbor brisati iz društva. Slovensko učit. društvo za koparski kotar izjavilo se takodjer za jedinstveno društvo, pa ima nada, da će se i oni nama pridružiti početkom buduće šk. g., kako nam je odbor njihovog društva već saopčio. Preuredili smo uz pripomoć dosadanjih predstavnika učiteljskih društava pravila za jedinstveno društvo za celu Istru. Na današnjoj skupštini ćemo o njima konačno zaključiti.

Odbor je želio već na početku ove godine, da se čim pre sazove glavna skupština. Na jednoj odborskoj sednici baša zaključamo, da se skupštine zajedno obdržava sa slovenskim učit. društvom za koparski kotar — to u Trstu par dana iza svršetka škole. Iznaša uzroke, s kojih je odbor bio prinužden da sazove skupštinu za danas u Pazin.

Drug Marko Zlatić mnije, da bi se današnja skupština morala raspustiti s razloga, što nema prisotnih 50% članova, a osim toga po dogovoru skupština se ne sme obdržavati pre svršetka šk. g.

Predsednik odgovara Zlatiću, da je konštatirao dovoljan broj članova za obdržavanje skupštine, u koju je svrhu primio sa sviju strana povoljne vesti, jedino su se drugovi iz Liburnije nešto bunili. Velavažna pitanja imademo da danas rešimo, pa ne bi imalo smisla, da skupštinu prenesemo.

Skupštinari se zadovoljuju sa predsednikovim izvadjenima, te se prelazi na dnevni red.

III. Blagajnica Mara Opasić čita blagajničko izvešće, iz kojeg proizlazi, da je od 2. XI. 1919 do 8. VII. 1920 bilo prihoda **4235 L**, rashoda **4216'20 L**; čistog prihoda 18'80 L, a vrhu toga je uloženo u posujilnici 600 L.

(Dalje prih.)

Šolske vesti.

Vse tovariše in tovarišice opozarjamo na sporočilo »Zvezinega« vodstva, ki ga objavljamo v današnji številki pod rubriko »Iz organizacije«.

Meščanska šola v Postojni potrebuje s prihodnjim šol. letom nujno dobrega **risarja.** Tovariši (tovarišice), ki bi jih veselila tretja strokovna skupina, naj blagovolijo sporočiti svoj naslov ravnateljstvu.

Ante Štiglić, nadučitelj u Poljanama, kotar Volosko, bio je interniran u Italiji i vratio se je kući. Dozvolili su mu milostivo, da se može vratiti kući, ali je morao prije izjaviti,, da je zadovoljan, da bude iz Poljana službeno premešten na koju drugu školu. Na temelju toga već ga premestili u istom svojstvu u Brešca, gde mora da preuzme službu do 15. ovoga meseca.

Nije učinio ništa kažnjiva, a morao je tražiti premeštenje. Zašto? Odgovora ne treba.

Šola za gluhoneme v Trstu zatvorjena. Municipij ponoča, da se s prihodnjim šolskim letom ne odpre več šola za gluhoneme. Gluhonemi otroci se bodo morali obrniti na druge slične zavode v Italiji.

Književnost in umetnost.

Damir Feigel: Bacili in Bacilke. Humoreske. (Tiskala Narodna tiskarna v Gorici. Cena knjigi 3 L. Prodaja se v Gorici, v Katol. knjigarni, Gosp. ul. 2 in v Štokovi knjigarni v Trstu).

Pisatelj, naš goriški znanec, avtor »Pol litra vipavca« in mnogih podlistkov naših časnikov nam podaja v svoji zbirki 10 lahkih humoresk. Večina teh stvari datira — žal — še iz predvojnega ozračja in smo jih že brali v »Domačem prijatelju« in drugod. Če pa pomislimo, da živimo v dobi, ki nam je vzela vsak smehljaj, da že segamo po Nietzschejevem nauku: Učimo se smejati! — tedaj nam bo tudi ta Feiglov prispevek dobrodošel; poživi nas morda kakor pol litra pristnega vipavca. — Če izozamemo humoresko «Na svetovni razstavi,« ki je najbolj razblinjena in v tej zbirki najslabša, so vse druge približno enako dobre, tupatam satirično našpičene (Samum, Elektrophale i. dr.), večinoma pa le dobrodušne, ki te le ščegetajo, da praskneš v smeh. —

Na splošno lahko rečemo:

Čeprav tem stvarem iz umetniškega stališča ne moremo dajati potuhe, vendar moremo priznati, da so pisane z veliko rutino. Stil ne jeclja; stavek se drvi za stavkom v mrzlični hitrici, kot da je avtor sam okužen z »bakcilom zgovornosti.« —

Tisti, ki so smeha željni, bodo radi segli po knjigi.

A. Š.

Srečko Kumar, pianist, se je vrnil iz tujine in se ustanovil v Trstu. Poučevati bo začel v Trstu in Škednju začetkom septembra. Tozadevne informacije daje na svojem stanovanju v Škednju št. 216, I. nad. (v Drejačevi hiši).

Italijanski pisatelj Giovanni Verga, eden izmed prvih sedanjih pisateljev je praznoval te dni osemdesetletnico. Njegov veliki roman »Malaoglia« se kosa z Manzonijevimi »Promessi sposi«.

Nemški pisatelj Ganghofer je umrl 24. julija v starosti 65 let. Zadela ga je kap.

Razne vesti.

Žensko učiteljišče v Zagrebu. Uradni list objavlja naredbo po kateri se ustanovi v Zagrebu samostojno žensko učiteljišče.

Fakulteta za trgovino in obrt v Zagrebu. Podpisana je naredba, po kateri se bo na zagrebškem vseučilišču otvorila fakulteta za trgovino in obrt. Redni slušatelji bodo mogli biti samo absolvirani gimnazijci in trgovski akademiki z maturo. Predavanja bodo trajala šest semestrov.

Srbski šolski zakon v Vojvodini. Ministrstvo prosvete je razširilo zakon o narodnih šolah, ki je dosedaj veljal za Srbijo, tudi na ozemlje Vojvodine. S tem je ukinjen prosvetni odbor ministrstva prosvete, ki je bil dosedaj v Novem Sadu.